

УДК 619:616.24-002-085:636.4.

© 2010

Міланко Г.О., кандидат ветеринарних наук
Сумський національний аграрний університет

Міланко О.О., кандидат ветеринарних наук
Полтавська державна аграрна академія

ДІАГНОСТИЧНІ АСПЕКТИ ХЛАМІДІОЗУ ЖУЙНИХ У ГОСПОДАРСТВАХ СУМЩИНИ

Рецензент – кандидат ветеринарних наук, професор Г.А. Зон

Наведені дані результатів комплексної діагностики хламідіозу жуйних у господарствах України. Хвороба у господарствах Сумської області клінічно проявлялася, в основному, у кишково-легеневій формі. Затяжні проноси супроводжувалися тенезмами, у рідких калових масах знаходили значну кількість слизи з домішками крові. Клінічні прояви хвороби коливалися від латентної форми до тяжкої пневмонії. При типовому перебігу інфекційного процесу клінічні та патоморфологічні зміни проявлялися масовими абортами серед тварин. Патоморфологічні зміни виявляли у вигляді катарального ендометриту, цервіциту й вагініту із множинними крововиливами на слизовій. Також мали місце дрібні крововиливи в кишечнику, у фундальній і пілоричній частинах сичуга.

Ключові слова: хламідіоз, жуйні тварини, ендометрит, тендовагініт, ентерит.

Постановка проблеми. З-поміж чисельної інфекційної патології людей і тварин суттєву питому вагу займають антропозоонозні та зоонозні хламідійні інфекції, що залишаються серйозною медико - ветеринарною проблемою. Хламідіози – це група контагіозних захворювань тварин, птиці та людей, які спричинюються антигеноспорідними і морфологічно схожими мікроорганізмами – хламідіями. Нині серед інфекційних хвороб, що знижують ефективність тваринництва в багатьох регіонах України, значне місце займає хламідіоз. У залежності від серовару і вірулентності штаму, ендо- та екзогенних факторів, хламідії викликають різні форми захворювань або безсимптомне хламідієносійство [2].

Дослідження здійснювалося за темою "Моніторинг хламідіозу в господарствах Північно-східної України, розробка сучасних методів діагностики та профілактики" (2008-2011 рр.) та у відповідності з робочою програмою кафедри епізоотології та ОЕВС, затвердженою науково-методичною радою Сумського національного аграрного університету.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в

яких започатковано розв'язання проблеми. У сільськогосподарських тварин хламідії викликають патологію дихальної, травної, опорно-рухальної, нервової й уrogenітальної систем [3]. Незважаючи на те, що в Україні дана проблема у значній мірі досліджена окремими авторами [1], на часі виникає нагальна потреба в подальшому вивченні клініко-епізоотологічних особливостей перебігу та прояву хламідіозу, виділенні, ідентифікації й вивченні біологічних властивостей збудника хвороби, удосконаленні методів лабораторної діагностики і розробки науково обґрунтованих заходів боротьби з цим захворюванням.

У наші завдання входило:

- визначення поширення хламідіозу жуйних у господарствах України;
- з'ясування особливостей перебігу і патоморфологічних змін хламідіозу жуйних у господарствах Сумщини.

Матеріали та методи дослідження. Робота виконувалася впродовж 2009-2010 рр. на базі кафедри епізоотології та ОЕВС, та у господарствах Сумської області, Сумської обласної державної лабораторії ветеринарної медицини. Матеріалом досліджень були корови і нетелі з порушеннями репродуктивної функції, а також патологічний матеріал від них. Клінічні обстеження тварин проводили за загальноприйнятими методами в господарствах зі значним відсотком порушень репродуктивної функції у корів і телиць, хворих на хламідіоз. Усього було клінічно обстежено 133 тварини. Патоморфологічні зміни вивчали на вимушено забитих тваринах, абортіваних плодах, мертвонароджених телятах.

Матеріалом для цих досліджень були: 3 абортовані плоди; 5 мертвонароджених телят; 8 корів, нетелів і телиць парувального віку з порушеннями репродуктивної функції, затримкою посліду та післяродовим ендометритом; 10 корів і телиць із вагінітами, уретритами, цервіцитами, метритами; 13 корів і телиць із тривалою неплідністю.

1. Кількість зареєстрованих хворих на хламідіоз тварин великої рогатої худоби

Область	Роки											
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Усього
Вінницька	-	-	-	-	-	-	-	-	9	6	-	15
Волинська	-	-	124	-	-	-	-	46	-	-	-	170
Дніпропетровська	-	137	12	-	12	-	-	-	-	-	-	161
Донецька	93	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	113
Житомирська	53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53
Івано-Франківська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	14
Кіровоградська	41	-	-	302	36	-	9	-	43	200	-	631
Луганська	-	-	1	63	-	-	-	-	294	-	-	358
Миколаївська	-	-	150	-	-	279	-	-	-	-	-	429
Полтавська	-	-	6	-	16	-	-	-	-	-	-	22
Сумська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	-	37
Харківська	3	1	10	-	33	-	-	-	-	-	-	47
Херсонська	-	-	-	-	-	-	-	3	5	12	-	20
Черкаська	500	-	-	-	-	-	-	36	54	51	-	641
м. Київ	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11	2	15
Всього	690	138	303	365	97	279	29	85	407	331	2	2726

2. Аналіз захворювання тварин на хламідіоз за жовтень-грудень 2009 року

Місяць	За звітний місяць					Залишилося на кінець місяця		З початку поточного року				
	виявлено н/п	захворіло, гол.	забито, гол.	загинуло, гол.	оздоровлено, пунктів	н/п	хворих тварин	виявлено н/п	захворіло, гол.	забито, гол.	загинуло, гол.	оздоровлено, пунктів
Жовтень	1	1	0	1	2	3	0	15	26	1	23	14
Листопад	1	2	1	1	2	2	0	16	28	2	24	16
Грудень	1	2	0	0	2	1	2	17	30	2	24	18

Результати досліджень. Згідно зі статистичними даними Державного комітету ветеринарної медицини України протягом 1997-2007 років, за кількістю хворих на хламідіоз тварин серед великої рогатої худоби перші місця очолювали Черкаська (641 гол.), Кіровоградська (631 гол.), Миколаївська (429 гол.) та Луганська (358 гол.), області (табл. 1).

За жовтень-грудень 2009 року на території України було офіційно виявлено 17 неблагополучних пунктів щодо хламідіозу (табл. 2).

Стосовно поширення хламідіозу великої рогатої худоби на території Сумської області питання залишається дискусійним, оскільки на цю інфекцію на обласному рівні лабораторні дослідження проводяться лише в окремих випадках і не на належному методичному рівні, в зв'язку з відсутністю діагностиків. Районні лабораторії ветеринарної медицини Сумщини взагалі лабо-

раторних досліджень на хламідіоз не проводять.

В обстежених нами господарствах Глухівського району («ТОВ «Велетень»), Білопільського району, (ТДП «Перемога»), Роменського району (ЗАТ ім. Тельмана) хламідіоз ВРХ клінічно проявлявся, в основному, у кишково-легеневій формі. Генітальну форму у вигляді абортів на 7-9-му місяці тільності реєстрували спорадично. Після абортів зазвичай розвивалися катаральний ендометрит, цервіцит і вагініт із множинними крововиливами на слизовій. У корів захворювання супроводжується зниженням молочної продуктивності та розвитком маститів. Окрім абортів відмічали також народження слабких телят, які гинули в перші ж дні життя.

У молодняку хвороба починалася з підвищення температури тіла до 40-40,5°C, недовготривалої діареї та пригнічення. З часом з'являлися серозні або серозно-слизові витоки з носової порожнини,

сльозотеча, сухий кашель, прискорене дихання, а в окремих випадках відмічали яскраво виражену пневмонію. Хламідійний ентерит жуйних найчастіше виявляли у молодняку до 6-місячного віку. Найбільш характерною ознакою захворювання був розлад шлунково-кишкового тракту. Затяжні проноси супроводжувалися тенезмами, у рідких калових масах знаходили велику кількість слизу із домішками крові. За гострої стадії хвороби відмічали лейкопенію із нейтрофілією.

При неускладнених випадках захворювання через 7-10 діб температура тіла нормалізувалася, серозно-слизисті витьоки із носової порожнини припинялися. Пізніше у певній частині інфікованих телят спостерігали ознаки бронхопневмонії та відмічали погіршення загального стану, прискорене поверхнєве дихання, ремітуючу лихоманку із підвищенням температури тіла до 41°C і вище, частий кашель, вологі хрипи в легенях і значні слизово-гнійні витьоки з носової порожнини, а в картині крові – нейтрофільний лейкоцитоз. Симптоми респіраторного захворювання хламідійної етіології у телят були непростійними. Клінічні прояви хвороби коливалися від латентної форми до тяжкої пневмонії. За нашими спостереженнями, розладами шлунково-кишкового тракту частіше страждали телята у віці від 2 до 16 діб, а ураженням респіраторного тракту – від 10-20 діб до 5-6 місяців.

У телят після загибелі діагностували запалення верхівкової, серцевої та додаткової часток легень, а також дрібні осередки затвердіння, які частіше локалізувалися у верхівкових і серцевих частках, а також у тупих краях діафрагмальних

часток. У ВРХ мали місце дрібні крововиливи в кишечнику, особливо у клубовій кишці, а також у фундальній та пілоричній частині сичуга. Нерідко реєстрували фібринозний перитоніт на серозних оболонках травного тракту та інших серозних поверхнях черевної порожнини. У телят, які загинули у більш дорослому віці, виявляли потовщення і складчастість слизової сичуга й тонкої кишки, катаральну, фібринозну або гнійну бронхопневмонії, катарально-гнійний риніт, трахеїт; часто – злипливий перикардит, плеврит, перитоніт, інтерстиціальний нефрит і міокардит. У суглобах виявляли ознаки серозного, серозно-фібринозного а деколи й гнійного запалення. Нерідко вражалися й навколосуглобові сухожильні піхви та бурси (тендовагініти і бурсити). У мазках синовії хламідії виявляли в цитоплазмі синовіальних клітин і моноцитів.

Вивчення хламідіозу жуйних, їх перебігу, вдосконалення методів діагностики, а також засобів специфічної профілактики дає можливість для проведення ефективних оздоровчих заходів.

Висновки:

1. Хламідіоз у господарствах Сумської області клінічно проявлявся, в основному, у кишково-легеневій формі. Генітальну форму у вигляді абортів реєстрували спорадично.

2. Патоморфологічні зміни виявляли у вигляді катарального ендометриту, цервіциту і вагініту із множинними крововиливами на слизовій. Також мали місце дрібні крововиливи в кишечнику, особливо у клубовій кишці, а також у фундальній та пілоричній частинах сичуга.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Акулов Т.А., Ковалев В.Л., Гуренко И.А. Хламидиоз крупного рогатого скота // Сб. науч. тр. ЛНАУ. – №31/43. – Луганск, 2003. – С. 158-178.
2. Обухов И.Л. Хламидийные инфекции животных

и птиц // Ветеринария. – 1996. – № 10. – С. 19-25.

3. Pospisil L., Canderle J. Chlamydia (Chlamydia) pneumoniae in animals: a review. Vet. Med. – Czech, 49, 2004 (4): 129-134.